

Pataňdžaliho jógasútra

Květoslav Minařík

CANOPUS

Vydavatelská řada DRAHOKAMY
svazek 6

Květoslav Minařík

Patañdžaliho jógasútra

Canopus
Praha 2012

ISBN: 978-80-85202-80-9

© Květoslav Minařík

Obsah

PŘEDMLUVA	6
Kapitola I: Výroky o jógických cvičeních	9
Kapitola II: Krijájóga	32
Kapitola III: O silách	54
Kapitola IV: Svoboda	76

Předmluva

Když jsem se rozhodl vysvětlit smysl Pataňdžaliho aforismů o józe, byl jsem si vědom toho, že na sebe беру odpovědný úkol. Nemohl jsem si totiž opatřit přímý překlad těchto aforismů ze sanskrtu, a proto musím počítat s tím, že pracuji více či méně s komentáři těchto textů. Svědčí o tom rozdílnost překladů, z nichž porovnávám především dva: od J. W. Hauera*, který používám jako podklad k této práci, a od Vivékánandy**, který je od uvedeného Hauerova překladu značně odchylný. Sympatie by mne vedly spíš k Vivékánandovi, jehož autorita je podpírána již tím, že byl žákem Rámakršnovým. Porovnávám-li však jeho překlad s textem J. W. Hauera, musím dát přednost Hauerově překladu, protože v něm není prakticky žádných nesrozumitelností.

Přesto se však i zde setkávám s obtížemi, např. již v překladu druhé věty, která v sanskrtu zní: „Jóga-čitta-vrtti-niródha“. J. W. Hauer překládá slovo čitta jako duševní svět, vrtti jako pohyb. Z různých popisů a z mystických zkušeností na cestě vlastního mystického vývoje jsem dospěl k závěru, že čitta je výraz pro fluidickou emanaci lidského bytí, která je k dispozici mozku a mozek ji používá jako materiálu k mentálním procesům. Tento materiál se jeví buď jako nebula, nebo jako silueta. Projevuje-li se jako mlhovina, svědčí to o tom, že myšlení člověka není vyhraněné; je to následek jeho nekompromisního duševního přilnutí ke světu tvarů, k smyslovému světu. Jeví-li se jako silueta, je to podmíněno tímto přilnutím. Tato silueta vzniká následkem mechanického, přitom však tajemného personifikačního procesu.

Nebulární povaha materiálu, který živé bytosti používají k myslícím procesům, je dále vyjádřena i fosforeskovaním. To vede k tomu, že tento materiál můžeme identifikovat jako éterické kvantum, jehož kontury nejsou stabilní nebo přísně vyhraněné. Když však tento materiál vytvoří siluetu, máme před očima tzv. éterického dvojníka, který podle své povahy patří do kategorie merkuriálních dévů (prototypů podob bohů) a v jiném aspektu zase je onou samou látkou, která charakterizuje mysl v její původní nebulární povaze. Proto se nedržím ani překladu J. W. Hauera a používám

* Der Yoga als Heilweg, Kohlhammerverlag, Stuttgart 1932.

** Swami Vivekananda: Radža joga čili ovládnutí vnitřní podstaty. Díl II. Patandžaliho výroky o jogy. Z angličtiny přeložil Karel Weinfurter. Zmatlík a Palička, Praha 1925.

výraz „duševní přirozenost“ místo „duševní svět“; výraz „duševní přirozenost“, jež odějeme představou uzavřeného psychického celku, který je nositelem psychických dějů, výrazu čitta nejlépe odpovídá.

Výraz vrtti odpovídá našemu vrtěti se nebo vířiti a – zde se hodí lépe slovo proces než pohyb. O slově niródhā se J. W. Hauer zmiňuje v poznámce a upozorňuje, že znamená ovládnutí, nikoli potlačení nebo utišení, přičemž slova potlačení užívá i Svámí Vivékánanda. J. W. Hauer doplňuje, že toto ovládnutí znamená rozpouštění, a to zesponu (těla), což dobře odpovídá jógické zkušenosti s metodikou mystického proměňování povahy bytí. Chci k tomu ještě dodat, že jógické zaměření myslí jako analyzující síly nebo moci má začít rozpouštět psychicko-astrální zatvrdliny bytí. Tyto zatvrdliny mají sídlo v těle, takže z filozofického hlediska musí proces proměny nebo rozpouštění skutečně začít zesponu těla nebo bytosti. Pak totiž začne zanikat kámický faktor bytí a člověk začne zjišťovat, že se dostal na cestu vinoucí se z elementárně smyslového života do života evidovaného jasným a věčným myšlením. Tento druh myšlení dává celému bytí takový směr, že člověk již přestane být otrokem osudových nahodilostí, především prožitkových komplexů a naléhavých nutkání. Snad se to zdá málo, ale je to dost, jestliže k tomu připočítáme mnoho dalších výsledků s tímto stavem přímo i nepřímou souvisejících.

Další velmi závažnou těžkostí je v Hauerově překladu termín „jedení světa“. Zkušený mystik může být na pochybách, zda se tím míní požívačnost, nebo schopnost mystických géniů zhltnout svět nebo vesmír a tím změnit jeho vnitřní řád, kterým se řídí mravní názor vesmírných nebo planetových bytostí. V originálu je slovo bhóga; toto slovo sotva může znamenat mystické polykání vesmíru, protože obsah slova bhóga je protějškem obsahu slova jóga. Ostatně bych snad měl vysvětlit dilema smyslu výrazu „jíst svět“. Ezoterní tradice např. uvádí legendárního mystika, který sebetřýzní získal existenci zvanou Rávana; jeho mystický obsah bychom mohli chápat jako někoho, kdo kdysi spolkl svět (nebo vesmír). Tím si svět jednak podrobil, jednak zatížil jeho obyvatele svými mravními nedostatky. Je to především sobectví a požitkářství, z nichž se rodí všechno zlo nynějšího světa. Sobectví vyžaduje, aby se druzí podrobovali. Ti se tomu tu více, tu méně vzpírají a tím vytvářejí předpoklady, že jednou celé společenství podrobených bytostí ze sebe vydá mystika, který také přijde na to jak spolknout svět nebo vesmír. Tímto aktem si ho podrobí nebo ovlivní jeho obyvatele případně lepšími povahovými kvalitami, než jakými je ovlivnil jeho předchůdce.

Toto jsou tedy mystické podmínky pro střídání věků dobrých a špatných a každý z nich zase obsahuje menší časová období s převahou dobra nebo zla.

A to je základ kolotavého běhu světa od časů dobrých ke špatným a naopak od nekonečna do nekonečna. Ale tím jsem značně odbočil od problémů s textem. V každém případě však z toho vysvítá, co je nutno mít na mysli, když chceme převádět texty z původního jazyka do jiného, a jaké vznikají těžkosti při komentování takových textů.

Pracujeme-li s texty tak starými, jako jsou Pataňdžalioho aforismy o józe, pak při výrazech, jako je např. „jedení světa“ musíme brát v úvahu i to, že vyjadřování starých autorů bylo naturalističtější než dnes. My bychom tedy vzhledem ke smyslu výrazu „jedení světa“, jemuž jsme nepřiznali vysoký mystický význam, museli použít výraz „požívání světa“. Tím sice těžkosti nejsou odstraněny, já se však s nimi vypořádávám po svém, neboť se domnívám, že mne k tomu opravňují zkušenosti z jógy v jejich mystickém významu.

Podávám tedy čtenáři příručku k józe, ale nechci jej odvracet od úkolu vnitřního vývoje mysteriálním vysvětlováním. Jsem přesvědčen, že takové vysvětlivky nemají smysl, protože mu to nepomůže na cestě mystické proměny. Spíš bych tím podpořil rozvoj a doplňování mysteriálních konstrukcí, které kolo karmy ani nezastavuje, ani neurychluje jeho chod, ani jej nezpomaluje. A tak tedy nepodporuji budovu mystické filozofie, nýbrž praxe. Každý jedinec jí může použít pro své dobro a po osobních zkušenostech i pro dobro druhých.

V sestavě kapitol začíná J. W. Hauer textem „Jóga-anga...“ (kap. II, verš 28), jemuž dává vlastní číslování, ale v závorkách uvádí dělení původní. Já se vrátím k původnímu rozdělení kapitol, neboť v Hauerově dělení nevidím žádné vyjasnění systému. Ostatně to snad není třeba pokládat za podstatnou neúctu a nedůslednost k autorovi, jehož text používám jako podklad své práce.

V Liberci roku 1964.

Květoslav Minařík

Květoslav Minařík

Patañďžaliho jógasútra

Vydavatelská řada DRAHOKAMY

Svazek 6

Obálku navrhl Richard Bergant

Odpovědná redaktorka PhDr. Zora Šubrtová

Vydal CANOPUS 2012

První vydání elektronicky v PDF

Stran 88